

Kiến Thức Âm Nhạc Đời Sống Xã Hội - Kiến Thức Âm Nhạc Đời Sống Xã Hội - Kiến Thức Âm Nhạc Đời Sống Xã Hội

**F
R
E
D
E
R
I
C
h
o
p
i
n**

**Một Tâm Hồn nhạy cảm, Nhà Ái-Quốc rộng lòng,
... Người Nhạc Sĩ tha hương !**

Ngọc Bích Ngân

Là một người Việt-Nam đam mê âm nhạc, có lẽ ai ai cũng đều được nghe qua danh tiếng Chopin. Những người Việt-Nam biết đạo qua dương cầm, có lẽ ai ai cũng đều yêu mến nhạc Chopin ...

Những dòng nhạc của ông thật nhẹ nhàng dễ cảm với những âm điệu (melody) tha thiết và luôn phẳng phất nét buồn, đó là đặc điểm của những khúc nhạc Chopin. Vì sao người Việt chúng ta luôn cảm thấy gần gũi với nhạc Chopin hơn là những bài hòa-tấu đều đều của Czerny, những khúc luyện khô khan của Franz Liszt, những khúc giao-hưởng vĩ đại của Mozart?... Một lý do thật đơn giản và cảm động ... vì Chopin, cũng như chúng ta, đã lớn lên trong lúc quê hương phải trải qua nhiều chinh chiến! Chopin, cũng như chúng ta, đã phải tỵ nạn nơi xứ người và Chopin, cũng như chúng ta, luôn khắc khoải nhớ về quê hương và gia đình thân quyến, những người mà ông đã không được nói một lời từ giã khi ra đi vĩnh viễn làm người lưu vong. Người Việt chúng ta luôn mang trong lòng một tổ quốc với nhiều chinh chiến nên từ lâu, trong âm nhạc luôn phẳng phất nét buồn bã, ưu tư. Chopin cũng thế, tổ quốc Ba-Lan của ông cũng

lắm chiến tranh nên nhạc của Chopin, biểu tượng cho những cảm xúc của ông, rất hợp với tâm trạng người Việt chúng ta.

Có một nhạc sĩ đã mang về cho nước Việt-Nam niềm vinh dự cao quý, anh Đặng Thái Sơn, người đã đoạt giải nhất khi anh tham dự Cuộc Thi Dương Cầm Quốc Tế nhạc Chopin tại Warsaw Lần Thứ 10 (The Tenth International Chopin Piano Competition in Warsaw). Đó cũng là lần đầu

Đặng Thái Sơn
Đoạt Giải Nhất và Huy Chương Vàng
Tháng 10 năm 1980, Warsaw.

tiên một người Á-Đông đã đoạt được huy chương vàng. Anh Đặng Thái Sơn cho biết anh vô cùng yêu thích các khúc nhạc “minor” của Chopin mà từ nhỏ,

anh đã được nghe mẹ anh đánh. Có những lúc anh vừa tập đàn, vừa nghe bom đạn nổ trên nóc hầm nơi hai mẹ con anh ẩn núp. Các bình luận gia cho rằng anh Đặng Thái Sơn và Chopin có cùng tâm trạng “Nostalgie” (Lòng nhớ quê hương) nên anh đã chơi nhạc của ông thật xuất thần, thật đạt !

Đặng Thái Sơn nay đã là một công dân Canada, anh hiện đang cư ngụ tại thành phố Montréal.

Tôi tóm tắt lại đây cuộc đời của một người nhạc-sĩ , một tâm hồn thật trầm lắng với đời sống nội tâm của ông, Chopin, người nhạc-sĩ xa cố hương !

Frédéric Chopin

Chopin tên thật là Fryderyk Franciszek Chopin, còn được gọi theo tiếng Pháp là Chopin, Frédéric François. Cha người Ba-Lan gốc Pháp và Mẹ là người Ba-Lan chính gốc. Ông sanh ngày 1 tháng 3 năm 1810, theo lời xác nhận của ông và gia đình, nhưng theo giấy rửa tội, được làm vài tuần sau ngày ông ra được hạ sinh, ông đã chào đời

vào ngày 22 tháng 2 năm 1810.

Chopin được sinh ra tại

Ông Mikolaj Chopin,
Thân Phụ của nhạc sĩ dương cầm
Frédéric Chopin.

Bà Tekla Justyna Krzyzanowska.
Thân Mẫu của nhạc sĩ dương cầm
Frédéric Chopin.

Kiến Thức Âm Nhạc Đời Sống Xã Hội - Kiến Thức Âm Nhạc Đời Sống Xã Hội - Kiến Thức Âm Nhạc Đời Sống Xã Hội

làng Zelazowa Wola, gần Sochazew, trong vùng Mazovia thuộc về lãnh địa của Warsaw.

Ngôi gia trạch (nhà lớn) trong làng Zelazowa Wola thuộc quyền sở hữu của nhà Bá-Tước Skarbek. Cha của Frédéric Chopin, ông Mikolaj (Nicholas) Chopin được mướn làm một giáo sư dạy kèm cho trang viên đó.

con ông như những đứa trẻ Ba-Lan.

Theo lời thuật lại, thoạt tiên đầu, ông Mikolaj sang Ba-Lan để cộng tác trong một vụ kinh doanh về thuốc lá, nhưng vì không thành công, nên ông đã xin chân dạy kèm để kiếm sống.

Năm 1806, khi đang dạy kèm trong trang viên của Bá-

dời về Warsaw, nơi mà cha của ông được nhận làm giáo sư về ngôn ngữ học và về văn chương Pháp. Ông Mikolaj còn chỉ đạo một ký-túc-xá dành cho riêng các quý tử của giới trung lưu.

Frédéric Chopin được theo học dương cầm khi ông lên 4. Thiên tài về âm nhạc của Chopin được bộc lộ rất sớm. Người ta đã so sánh tài năng của Chopin với tuổi thơ của Mozart. Khi chỉ mới lên 7, Chopin đã có thể sáng tác được hai nhạc khúc Ba-Lan gồm khúc *Sol ở Cung Thứ* và *Si ở Cung Giáng Trưởng*. Một trong hai tác phẩm đó đã được xuất bản phát hành bởi xưởng chạm khắc của linh mục

cùng trường về nhà cha mẹ của họ để nghỉ hè. Những gia đình này ở khắp các miền của đất nước. Từ đó, Chopin đã bộc phát ra niềm hứng thú về thể loại nhạc dân tộc của địa phương và các truyền thống của dân quê. Ông thường lắng nghe và ghi chép lại các bài ca dân tộc khi chung vui với những đám cưới miền quê, khi cùng ca múa với dân làng trong những buổi lễ mừng mùa gặt hái. Chopin trở thành rất quen thuộc với nhạc cổ truyền của Ba-Lan với những nghi thức thật thuần túy, với âm điệu khác biệt, nhịp điệu và cường lực của các điệu nhảy. Khi ông sáng tác những bài mazurkas, (một lối khiêu vũ nhịp ba, gốc Ba-Lan) đầu tiên vào năm

1825, và cả những bài mazurkas khác sau này, ông trở về sống lại với nguồn cảm hứng ông đã có được ở thôn làng bên những người dân quê mộc mạc chất phát. Nguồn cảm hứng đó tồn tại mãi trong lòng Chopin cho đến khi ông qua đời.

Hình trên: Ngôi Trang-Viên của Bá-Tước Skarbek tại làng Zelazowa Wola.

Hình dưới: Bên trong. Nhìn thẳng đến cuối hành lang nơi có chậu hoa trước cửa sổ, đó là phòng mà khi xưa Frédéric Chopin được hạ sinh, 1810.

Mikolaj được sanh ra vào năm 1771 tại Marainville tỉnh Lorraine, Pháp. Từ nhỏ đã thường giao thiệp với các gia đình thân quyến người Ba-Lan của Bá-Tước Michal Pac và của hiệu trưởng Jan Adam Weydlich. Năm lên 16, ông Mikolaj đi theo các gia đình này về nước Ba-Lan và ở lại xứ sở mới này lập nghiệp vĩnh viễn. Từ đó, ông Micolaj đã không bao giờ trở về Pháp hoặc giữ liên lạc với bà con thân thuộc người Pháp nào. Ông nuôi nấng và giáo dục các

Tước Skarbek tại Zelazowa Wola, ông Mikolaj cưới bà Tekla Justyna Krzyzanowska, lúc bấy giờ đang là người trông coi nhà cho gia đình Bá-Tước Skarbek. Ông bà sinh được bốn người con gồm ba gái là Ludwika, Izabella, Emila và một trai là Fryderyk, tức Frédéric Chopin. Frédéric Chopin là người con thứ nhì trong bốn anh em.

Sau khi Frédéric Chopin ra đời độ vài tháng, gia đình ông

Nhạc Chopin được ấn bản lần đầu tiên, 1817

Cybulski. Kỳ tích này đã được các báo chí của Warsaw đề cập và đánh dấu, và “Chú bé Chopin” đã trở thành điểm thu hút và niềm vinh dự của các buổi tiếp tân, họp mặt cho các phòng xã giao của các nhà quý tộc (aristocratic salons) trong thủ đô. Frédéric Chopin cũng bắt đầu chơi dương cầm cho các buổi hòa nhạc gây quỹ từ thiện.

Người thầy đầu tiên đã dạy cho Chopin những bài học dương cầm chuyên nghiệp, Wojciech Zymny chỉ có thể kèm được Chopin 6 năm, từ năm Chopin 6 đến 12 tuổi. Vì kỹ năng của Chopin đã vượt qua người thầy! Sau đó Chopin đã được một người thầy danh tiếng của Âm Nhạc Học Hiệu tại Warsaw (Conservatory), ông Wilhelm Wurfel giám sát.

Từ 1823 cho đến 1826, Frédéric Chopin (13-16 tuổi) theo học trường Trung-học của Warsaw, nơi mà cha của Frédéric Chopin là một giáo sư. “Chú bé Chopin” thường theo các bạn học

Vào năm 1826, Chopin bắt đầu theo học khóa nhạc-ly (theory of music), khóa nhịp-điệu giọng trầm (figured bass), và khóa sáng-tác (composition) tại trường Trung-Học Âm Nhạc của Warsaw (Warsaw High School of Music). Trung-Học này là cũng là phân-khu của Âm Nhạc Học Hiệu (Conservatory), cả hai đều nối liền với Viện Đại-Học của Warsaw. Người hiệu trưởng là nhà soạn nhạc Josej Elsner. Chopin không cần phải theo học lớp dương cầm. Vì am tường tài năng bẩm sinh ngoại lệ của Chopin, người hiệu trưởng Elsner cho

Vị Hiệu-Trưởng Josej Elsner

Kiến Thức Âm Nhạc Đời Sống Xã Hội - Kiến Thức Âm Nhạc Đời Sống Xã Hội - Kiến Thức Âm Nhạc Đời Sống Xã Hội

phép Chopin được tập trung vào nhạc của dương cầm tùy theo cá tính và tánh chất của Chopin, nhưng ngược lại, vị hiệu trưởng lại rất nghiêm khắc với Chopin về phần nhạc-lý và phần đối-âm (counterpoint).

Chữ viết của nhạc-sĩ Chopin, 1827
Biển khúc B in Flat Major- Sĩ Giảng Trường

Chopin có thiên tài về sáng tác giai điệu (melody) thật tuyệt vời, ông có thể sáng tác nhanh lẹ dễ dàng ngay tức khắc trên dương cầm mà không cần soạn trước, những nhạc khúc của ông đều có khuynh hướng về một hòa-điệu tuyệt hảo và một ấn tượng lối lạc chói sáng. Thêm vào đó, Chopin lại được thừa hưởng từ vị hiệu trưởng Elner một kho tàng nhạc lý, một căn bản vững chắc, một sự huấn luyện kỹ càng chính xác của phép đặt nhạc như thấu hiểu căn kẽ từng ý nghĩa của mỗi nốt nhạc.

Chopin tốt nghiệp trường Trung-Học Âm Nhạc vào năm 1829. Sau năm học thứ 3, Vị Thầy Elsner đã phê trong học bạ như sau :” *Chopin, Frederyk, học sinh năm thứ 3, thiên tài đặc biệt, thần đồng âm nhạc*”

Sau khi học xong, Chopin dự định sẽ xuất ngoại, đi một chuyến du lịch sang Âu Châu để

làm quen với nền âm nhạc của những xứ sở này và đồng thời cũng để tạo thêm tiếng vang cho mình. Mùa hè 1829, Chopin cùng với vài người quen sắp đặt một chuyến du ngoạn ngắn sang Vienna . Người bạn Wilhelm

Wurfel, đã sang đó học nhạc được ba năm, giới thiệu Chopin với giới âm nhạc của Vienna và Chopin đã trình diễn hai buổi hòa-nhạc tại Đại Hí Viện Kartnertortheater. Trong hai đêm trình diễn, Chopin đã được giàn nhạc đệm hòa tấu và ông cũng đã biểu diễn những khúc tức

ứng (improvisations) theo ngẫu hứng ngay lúc đó. Đêm nhạc Chopin đã thành công vượt bậc và ông đã được công chúng hoan nghinh nhiệt liệt. Nhà xuất bản Tobias Halinger đã cho ấn bản liền tiếp những khúc nhạc biến tấu trên chủ đề : Mozart của Frédéric Chopin - 1830. Đó là lần đầu tiên những tác phẩm của Chopin được xuất bản ở hải ngoại (ngoài Warsaw).

Khi trở về Warsaw, không còn vương bận việc học hành, Chopin đã cống hiến thì giờ của ông vào việc sáng tác và viết cho hai khúc nhạc hòa-tấu dương-cầm & giàn-nhạc. Đó cũng là giai đoạn ông cho ra đời những bài dạ-khúc (Nocturnes), những khúc-luyện (Etudes), những tiết tấu Valse, Mazurkas, và nhiều bài hát với lời của Stefan Witwicki. Trước khi Chopin chuẩn bị đi chuyến du hành dài hạn, ông đã trình diễn trong nhiều buổi hòa nhạc tại Nhà Hát Quốc Gia của Warsaw (National Theatre), buổi hòa-nhạc cuối cùng của Chopin tại Warsaw, Balan là đêm 11 tháng 10 1830. Ngày 2 tháng 11 cùng năm, Chopin cùng một người bạn Tytus Woyciechowski đi sang nước Áo, cả hai có dự định sẽ sang Ý sau đó.

Nhưng khi vừa đến thành Viên (Vienna) vài ngày, hai nhà nhạc sĩ nói trên được báo tin về cuộc vùng lên khởi nghĩa chống lại sự lệ thuộc vào nước Nga của vương quốc Ba-Lan và sự hiện diện của Hoàng-Đế nước Nga trên ngai vàng của Ba-Lan. Bây giờ là lúc bắt đầu cho những tháng dài của chiến tranh giữa Nga & Ba-Lan. T y t u s Woyciechowski trở về Ba-Lan trong khi Chopin vẫn

lưu lại nước Áo. Vì quá chán nản và băn khoăn, lo lắng cho vận mệnh của nước nhà và gia đình, Chopin ngưng tất cả các dự định tiến hành công việc xa hơn cho nghiệp đánh đàn. Tám tháng lưu lại Áo đã không bị lãng phí. Những biến cố bi đát dễ làm xao động mà Chopin phải trải qua đã nảy sinh nơi người nhạc sĩ nguồn cảm hứng về một quan niệm sáng tác mới, một lối sáng tác riêng biệt của Chopin được lộ xuất một cách nhanh chóng, khác hẳn với lối sáng tác đầy hiển hách, chói sáng trước kia của ông. Những tác phẩm mới trong thời gian này gồm có bản nháp của khúc Scherzo in B minor, vượt hẳn hơn cả là những *Etudes của Opus 10*.

Thành Viên, nước Áo vào Thế-kỷ thứ 19

lưu lại nước Áo. Vì quá chán nản và băn khoăn, lo lắng cho vận mệnh của nước nhà và gia đình, Chopin ngưng tất cả các dự định tiến hành công việc xa hơn cho nghiệp đánh đàn. Tám tháng lưu lại Áo đã không bị lãng phí. Những biến cố bi đát dễ làm xao động mà Chopin phải trải qua đã nảy sinh nơi người nhạc sĩ nguồn cảm hứng về một quan niệm sáng tác mới, một lối sáng tác riêng biệt của Chopin được lộ xuất một cách nhanh chóng, khác hẳn với lối sáng tác đầy hiển hách, chói sáng trước kia của ông. Những tác phẩm mới trong thời gian này gồm có bản nháp của khúc Scherzo in B minor, vượt hẳn hơn cả là những *Etudes của Opus 10*.

Chopin hủy bỏ những dự định sang Ý vì tình trạng chiến tranh và thù nghịch giữa Ý và quốc gia mà ông đang tạm định cư, ông chuyển sang đi Pháp. Trên đường đi, ông dừng chân ghé lại Munich và đã trình diễn

cho một buổi hòa-nhạc ngày 28 tháng 08 năm 1831, sau đó cũng trên đường sang Pháp. ông ghé ngang Stuttgart. Nơi đây, ông được báo cho biết về sự sụp đổ bi đát của cuộc Khởi Nghĩa Tháng Mười Một vừa qua và sự

chiếm cứ Warsaw của Nga. Mùa thu năm 1831, Chopin đến được Pháp, tại đây, ông đã gặp lại những đồng hương của ông thật đông đảo gồm những người sĩ-quan và lính trận, chính trị gia, các nhà mỹ thuật, các văn & thi sĩ và những gương mặt tiêu biểu cho nền văn-hóa Ba-Lan thời bấy giờ... Sau cuộc chiến bại, họ đã rời bỏ quê hương xứ sở chạy lưu vong sang các quốc gia bạn xin tạm trú.

Chopin giao thiệp và giữ liên lạc thật chặt chẽ với nhóm gọi là Di-Cư Vi-Đại (The Great Emigration) và thường giúp đỡ người lãnh đạo của nhóm, Prince Adam Czartorysky. Chopin trở thành hội viên của văn học hội Ba-Lan và luôn ủng hộ cho cho hội về mặt tài-chánh.

Là một người yêu nước, Chopin luôn tham dự các buổi di-dân hội-nghị, thường đánh đàn cho các buổi hòa nhạc từ thiện được tổ chức để giúp đỡ những người di-cư nghèo, ngoài ra Chopin cũng thường đứng ra tổ chức những buổi nghe nhạc tương tự.

Chopin hủy bỏ những dự định sang Ý vì tình trạng chiến tranh và thù nghịch giữa Ý và quốc gia mà ông đang tạm định cư, ông chuyển sang đi Pháp. Trên đường đi, ông dừng chân ghé lại Munich và đã trình diễn

Chopin hủy bỏ những dự định sang Ý vì tình trạng chiến tranh và thù nghịch giữa Ý và quốc gia mà ông đang tạm định cư, ông chuyển sang đi Pháp. Trên đường đi, ông dừng chân ghé lại Munich và đã trình diễn

cho một buổi hòa-nhạc ngày 28 tháng 08 năm 1831, sau đó cũng trên đường sang Pháp. ông ghé ngang Stuttgart. Nơi đây, ông được báo cho biết về sự sụp đổ bi đát của cuộc Khởi Nghĩa Tháng Mười Một vừa qua và sự

Một cảnh đường phố Warsaw

chiếm cứ Warsaw của Nga. Mùa thu năm 1831, Chopin đến được Pháp, tại đây, ông đã gặp lại những đồng hương của ông thật đông đảo gồm những người sĩ-quan và lính trận, chính trị gia, các nhà mỹ thuật, các văn & thi sĩ và những gương mặt tiêu biểu cho nền văn-hóa Ba-Lan thời bấy giờ... Sau cuộc chiến bại, họ đã rời bỏ quê hương xứ sở chạy lưu vong sang các quốc gia bạn xin tạm trú.

Chopin giao thiệp và giữ liên lạc thật chặt chẽ với nhóm gọi là Di-Cư Vi-Đại (The Great Emigration) và thường giúp đỡ người lãnh đạo của nhóm, Prince Adam Czartorysky. Chopin trở thành hội viên của văn học hội Ba-Lan và luôn ủng hộ cho cho hội về mặt tài-chánh.

Là một người yêu nước, Chopin luôn tham dự các buổi di-dân hội-nghị, thường đánh đàn cho các buổi hòa nhạc từ thiện được tổ chức để giúp đỡ những người di-cư nghèo, ngoài ra Chopin cũng thường đứng ra tổ chức những buổi nghe nhạc tương tự.

Ngọc Bích Ngân

(Còn một kỳ, xin xem tiếp số sau.)

